

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет психології
Кафедра соціальної психології
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Судово-психологічна експертиза

Рівень вищої освіти – перший(бакалаврський)

Освітня програма «Реабілітаційна психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «29» серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Судово-психологічна експертиза
Освітня програма	«Реабілітаційна психологія»
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	4/8
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php
2. Опис дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та прикладних проблем експертно-психологічного забезпечення процесу розслідування злочинів у кримінальному процесі, а також правопорушень у цивільному та адміністративному процесах. Розкриваються основні організаційні, правові, науково-методологічні та методичні аспекти судово-психологічної експертизи; технології проведення різних її видів тощо. Визначаються межі компетентностей експерта-психолога, особливості його діяльності при проведенні судово-психологічної експертизи; формуються навички написання “Висновку” експертизи як одного із джерел доказів у суді.</p> <p>Мета навчальної дисципліни – формування компетентностей з організації та проведення судово-психологічної експертизи.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни – забезпечити студентів знаннями про сутність і види судово-психологічної експертизи, технологію її проведення; навчити підбирати та використовувати психодіагностичний інструментарій, адекватний завданням конкретного виду судово-психологічної експертизи; сформувати навички написання науково обґрунтованого “Висновку” експерта.</p> <p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>Спеціальні компетентності</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p>	

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій, аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та здійснювати психологічну реабілітацію, надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

Програмні результати навчання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної реабілітації, психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР12. Складати та реалізовувати програму реабілітаційно-психологічних, психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

3. Структура курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
<p>ТЕМА 1. Організаційно-правові аспекти судово-психологічної експертизи ПЛАН 1. Поняття СПЕ, її види. 2. Права та обов'язки експерта-психолога. 3. Нормативно-правове регулювання діяльності експерта-психолога. 4. Порядок призначення судово-психологічної експертизи.</p>	Лекція, семінарське заняття	1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібн. Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с. 2. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза. Навчальний пос. Електронний ресурс: https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psixologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-	- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - конспектування наукової статті: Пілюков Ю. Сучасна система державних судово-експертних установ в Україні. Окремі напрями удосконалення їх діяльності // Актуальні проблеми правознавства. Випуск 1 (13). 2018. С. 149-154 - вивчення нормативно-правових документів, які регулюють діяльність експерта-психолога (9 год.)	5 балів	2-й тиждень навчання

		ov.html			
<p>ТЕМА 2. Теоретичні та методологічні аспекти судово-психологічної експертизи</p> <p>ПЛАН</p> <p>1.Методологічні принципи судово-психологічної експертизи. 2. Технологія проведення СПЕ. 3. Структура психодіагностичної діяльності експерта-психолога. 4. Етичні проблеми судово-психологічної експертизи.</p>	Лекція, семінарське заняття	<p>1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібн.Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с. 2. ЗемлянськаО.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. Марчак В.Я. Використання спеціальних психологічних знань у досудовому слідстві. Чернівці: Рута, 2005. 152 с. 4. КостицкийМ.В. Судебно-психологическая экспертиза. Монография. Львов, 1987.</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - повторення матеріалу із загальної психології, соціальної психології, психодіагностики про методи дослідження - проведення самодіагностики рівня розвитку професійно значущих якостей експерта-психолога (9 год.)</p>	7 балів	3-й тиждень навчання
<p>ТЕМА 3. Судово-психологічна експертиза в кримінальному процесі (частина 1)</p> <p>ПЛАН</p> <p>1. СПЕ з приводу розумової відсталості неповнолітнього звинувачено-го. 2.СПЕ, пов'язана із встановлен-ням здатності особи правильно сприймати важливі для справи обставини і</p>	Лекція, семінарське заняття	<p>1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібн.Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с. 2. ЗемлянськаО.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. ЗемлянськаО.В. Судово-психологічна експертиза. Навчальний пос. Електронний ресурс: <a 04="" 20.pdf"="" 2016="" archive="" href="https://учебник-</p> </td> <td> <p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу
- конспектування наукових статей:
1) Охріменко І., Лузанова Г. Проблематика призначення судово-психологічних експертиз щодо потерпілих під час розслідування статевих злочинів // Підприємництво, господарство і право. Випуск 4. 2016. С. 102-107. Електронний ресурс: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/04/20.pdf 2) Охріменко І., Лузанова Г. Особливості призначення судово-психологічних експертиз щодо</p>	5 балів	4-й тиждень навчання	

<p>правильно свідчити про них. 3.СПЕ у справах про статеві злочини.</p>		<p>online.net/book/40-sudovo-psichologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html</p>	<p>неповнолітніх під час розслідування кримінальних правопорушень // Публічне право. №1 (21). 2016. С.155-163 (4 год.)</p>		
<p>ТЕМА 4. Судово-психологіч-на експертиза в кримінальному процесі (частина 2) ПЛАН 1.СПЕ особливих емоційних станів, включаючи фізіологічний афект. 2.Вплив інших емоційних станів, пов'язаних з депресією, апатією, фрустрацією, перевтомою, стресом і т.д., на поведінку людини.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>1. Аффект: практика судебной психолого-психиатрической экспертизы: Хрестоматия / Авторы-составители Ф.С.Сафуанов, Е.В.Макушкин. М.: Генезис, 2016. 314с. 2.Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с. 3. Сафуанов Ф.С. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе. М., 1998.</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи особливих емоційних станів (вік підекспертного - на вибір студента) (4 год.)</p>	<p>7 балів</p>	<p>5-й тиждень навчання</p>
<p>ТЕМА 5. Судово-психологіч-на експертиза в кримінальному процесі (частина 3) ПЛАН 1.СПЕ для встановлення авторства письмового документу за психологічними особливостями. 2.СПЕ для встановлення непатологічного</p>	<p>семінарське заняття</p>	<p>1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібн.Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с. 2. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза.</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - конспектування наукової статті: Кірієнко В. Історичний аналіз законодавства про кримінальну відповідальність за доведення до самогубства або до замаху на самогубство // Підприємництво, господарство і право. Випуск 5. 2017. С. 198-200. Електронний ресурс: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/5/45.pdf (2 год.)</p>	<p>5 балів</p>	<p>6-й тиждень навчання</p>

<p>психічного стану особи, що схиляє до самогубства. 3.СПЕ при розслідуванні пригод, пов'язаних із використан-ням техніки.</p>		<p>Навчальний пос. Електронний ресурс: https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psixologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html</p>			
<p>ТЕМА 6. Судово-психологіч-на експертиза в цивільному та адміністра-тивному процесах (частина 1) ПЛАН 1.Компетен-ція судово-психологічної експертизи в цивільному судочинстві. 2. Технологія проведення СПЕ в цивільному процесі.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>1.Сафуанов, Ф. С., Харитоновна Н. К., Русаковская О. А. Психолого-психиатрическая экспертиза по судебным спорам между родителями о воспитании и месте жительства ребенка. 3-е изд. М.: Генезис, 2016. 194с. 2. ЗемлянськаО.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. ЗемлянськаО.В. Судово-психоло-гічна експертиза. Навчальний пос. Електронний ресурс: https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psixologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в цивільному процесі (вид експертизи - на вибір студента) (4 год.)</p>	<p>7 балів</p>	<p>7-й тиждень навчання</p>
<p>ТЕМА 7. Судово-психологіч-на експертиза в цивільному та адміністра-тивному процесах (частина 2) ПЛАН</p>	<p>семінарське заняття</p>	<p>1.Сафуанов, Ф. С., Харитоновна Н. К., Русаковская О. А. Психолого-психиатрическая экспертиза по судебным спорам между родителями о воспитании и месте житель-</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - підбір психодіагностичних методик для проведення судово-психологічної експертизи в адміністративному процесі (вид</p>	<p>7 балів</p>	<p>8-й тиждень навчання</p>

<p>1. Типові випадки призначення СПЕ в цивільному процесі. 2. Група адміністративних правопо-рушень, при судовому розгляді яких використо-вується СПЕ.</p>		<p>ства ребенка. 3-е изд. М.: Генезис, 2016. 194с. 2. ЗемлянськаО.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. ЗемлянськаО.В. Судово-психоло-гічна експертиза. Навчальний пос. Електронний ресурс: https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psixologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html</p>	<p>експертизи - на вибір студента) (4 год.)</p>		
<p>ТЕМА 8. “Висновок” експерта-психолога: форма та зміст ПЛАН 1.Норматив-но-правові вимоги до оформлення “Висновку” експерта-психолога. 2.Характеристика вступної, дослідницької та заключної частин “Висновку”. 3. Типові помилки при написанні “Висновку”. 4. Допит експерта-психолога в суді.</p>	<p>Лекція, семінарське заняття</p>	<p>1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібн.Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с. 2. ЗемлянськаО.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с. 3. Марчак В.Я. Використання спеціальних психологічних знань у досудовому слідстві. Чернівці: Рута, 2005. 152 с. 4. КостицкийМ.В. Судебно-психологическая экспертиза. Монография. Львов, 1987.</p>	<p>- самостійне доопрацювання лекційного матеріалу - самостійне написання “Висновку” судово-психологічної експертизи, опираючись на роздатковий матеріал (10 год.)</p>	<p>7 балів</p>	<p>9-й тиждень навчання</p>

Підготовка до підсумкового тестування	(10 год.)	50 балів	10-й тижд
4. Система оцінювання курсу			
<p>Загальна система оцінювання курсу</p> <p>Максимальна кількість балів, яку студент може набрати протягом семестру – 100.</p> <p>Загалом студент отримує 9 оцінок:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) виступи на семінарських заняттях— 15 балів (по 5 балів за заняття); 2) підготовка і презентація “Самодіагностики” — 7 балів; 3) підбір методик до 3-х видів СПЕ — 21 бал (по 7 балів за кожен вид); 4) написання “Висновку” СПЕ — 7 балів; 5) підсумкове тестування (контрольна робота) — 50 балів. <p>Вимоги до письмової роботи</p> <p>Критерії оцінювання “Самодіагностики” та “Підбору методик”:</p> <p>7 балів (відмінно) - завдання виконане вчасно і правильно; підбір методик адекватний; опрацювання результатів коректне; зроблені висновки науково обгрунтовані. Робота достовірна, самостійна. Не містить граматичних помилок.</p> <p>5-6 балів (добре) - завдання виконане вчасно; містить 1-2 помилки у підборі методик, відповідно така ж кількість помилок у висновках. Робота самостійна, написана без помилок.</p> <p>3-4 бали (задовільно) - завдання виконане не в повному обсязі, поверхнево, хоч здане вчасно; зроблені помилки при підборі методик; робота несамостійна, містить помилки.</p> <p>1-2 бали (незадовільно) - завдання виконане не в повному обсязі, здане невчасно; робота несамостійна.</p> <p>0 балів - завдання не виконане</p> <p>Критерії оцінювання “Висновку” СПЕ:</p> <p>7 балів (відмінно) - завдання виконане в повному обсязі, здане вчасно; “Висновок” правильно оформлений, містить вступну, дослідницьку та заключну частини. Зроблені висновки правильні та науково обгрунтовані. Робота не містить помилок.</p> <p>5-6 балів (добре) - завдання виконане в повному обсязі, здане вчасно; містить 1-2 помилки у підборі методик; недостатньо розкрита інформація в одній з трьох частин “Висновку”.</p> <p>3-4 бали (задовільно) - завдання виконане і здане вчасно; однак зроблено більше, ніж 2 помилки у підборі методик; недостатньо розкрита інформація у двох з трьох частин “Висновку”.</p> <p>1-2 бали (незадовільно) - завдання здане невчасно; є несамостійним; містить багато помилок або написано поверхнево.</p> <p>0 балів - завдання не виконане</p> <p>Семінарські заняття</p> <p>Критерії оцінювання усних відповідей студентів.</p> <p>В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Судово-психологічна експертиза» закладені наступні критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам курсу; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації з навчальної дисципліни та вміння його вербалізувати. 			

Виходячи з цього, оцінка «**відмінно**» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем судово-психологічної експертизи, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.

Оцінка «**добре**» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем навчальної дисципліни, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка «**задовільно**» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань навчальної дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем курсу або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Умови допуску до підсумкового контролю

Для допуску студента до заліку він повинен набрати мінімум 26 балів (як сума набраних балів протягом семестру).

Види навчальної роботи	5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу														Разом
	Навчальні тижні														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Лекції															0
Семінарські заняття			5		5				5						15
Самостійна робота (КСР)							7	7			21				35
Контрольна робота												50			50
Всього за тиждень	0	0	5	0	5	0	7	7	5	0	21	50	0	0	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення

Персональний комп'ютер для студента/Work Station for student CCPV; Celeron-G3900 28 Ghz(DDR4 RAMC PC 2133/MB ASUS H 110M-K)

Література

1. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібник. Чернівці: Книги – XXI, 2011. 136 с.
2. Землянська О.В. Особистість та методи її дослідження при проведенні судово-психологічної експертизи: Монографія. Харків: Титул, 2007. 244 с.
3. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза - Навчальний посібник. Електронний ресурс: <https://uchebnik-online.net/book/40-sudovo-psihologichna-ekspertiza-navchalnij-posibnik-zemlyanska-ov.html>
4. Сафуанов Ф. Судово-психологічна експертиза. Підручник. 2015. Електронний ресурс: stud.com.ua/30158/psihologiya/sudovo-psihologichna_ekspertiza
5. Ситковская О.Д., Коньшева Л.П., Коченов М.М. Новые направления судебно-психологической экспертизы. Справочное пособие. М., 2000. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/sitkov2/spe.htm>
6. Марчак В.Я. Використання спеціальних психологічних знань у досудовому слідстві. Чернівці: Рута, 2005. 152 с.
7. Костицкий М.В. Судебно-психологическая экспертиза. Монография. Львов, 1987. Електронний ресурс: <http://yurpsy.com/files/ucheb/spe3/spe.htm>

7. Контактна інформація

Кафедра

кафедра соціальної психології факультету психології

Викладач (-і), гостьові лектори

кандидат психологічних наук, доцент Куравська Надія Володимирівна

Контактна інформація викладача

nadiia.kuravska@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

У випадку виявлення плагиату, чи інших випадків академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі заліку (<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96-655-%D0%B2%D1%96%D0%B4-19.10.2015-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83.pdf>).

Пропуски занять (відпрацювання)

Відрацювати пропущені заняття студенти зможуть письмово (виконати тести та ін.) або усно протягом місяця після пропущеного заняття.

Виконання завдання

Студент повинен вчасно виконати всі передбачені курсом види робіт. За умови відсутності на занятті (чи заняттях) студент повинен ліквідувати заборгованість до наступного заняття, на яке він з'явиться. Однак якщо відсутність була без поважних причин, студент втрачає можливість отримати бали за усні відповіді. Якщо до останнього заняття студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 26 балів, він буде мати змогу здати залік за талонами 2 і 3 або буде спрямований на повторне вивчення курсу.

Додаткові бали

Надаються за наукову та громадську активність студентів (5 балів).

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp->

content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf).

Викладач _____ Н.В.Куравська